ДЖЕРЕЛА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

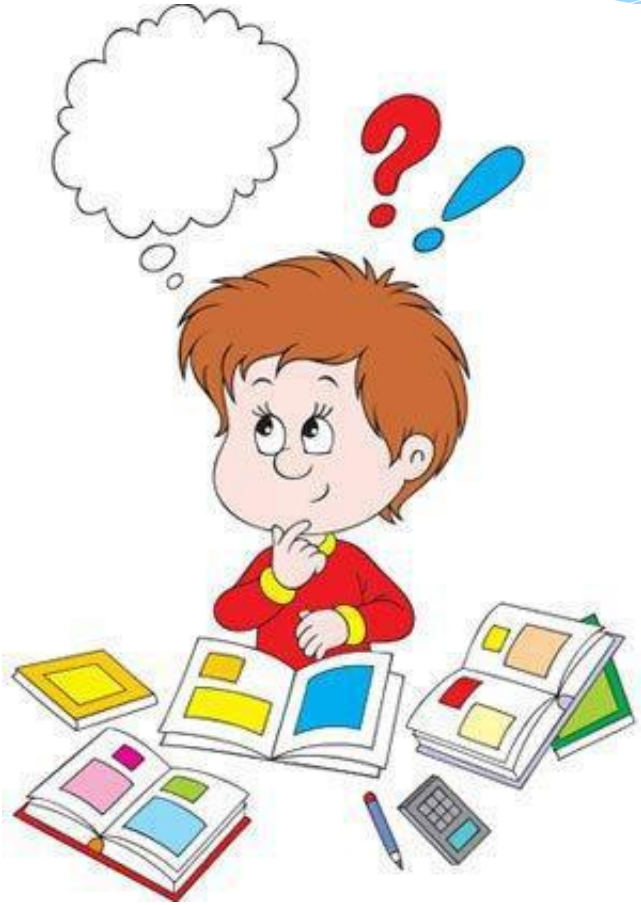

Сьогодні ти

дізнаєшся про основні джерела української фразеології;

навчишся пояснювати значення фразеологізмів, з’ясовувати джерела їхнього походження,

збагатиш свій словниковий запас;

розвиватимеш образне мислення.

Пригадай значення цих грецьких слів. Сформулюй визначення понять *фразеологія, фразеологізм.*

* **Φράσις** – *вислів, зворот* **Λογος** – *учення, слово*
* **Фразеологія** – *розділ мовознавчої науки, який вивчає усталені звороти; сукупність властивих мові фразеологізмів і крилатих висловів*
* **Фразеологізм** – *усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів*

Які фразеологізми “зашифровані” в ілюстраціях? Поясни значення кожного.

1

2

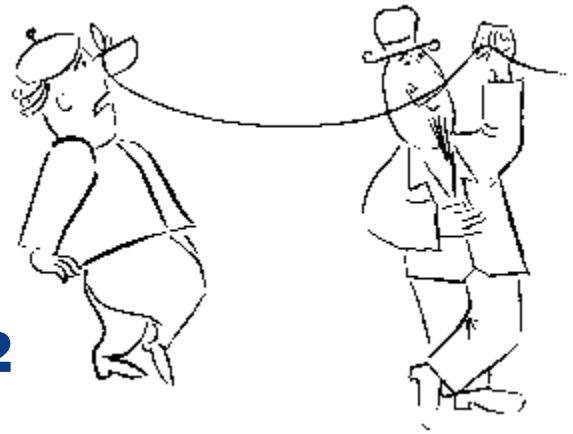

3

4

5

Перевір себе

* 1. Зарубати на носі – **добре запам’ятати**
* 2. Водити за ніс – **обдурювати;**
  заводити кого-небудь в оману
* 3. Крокодилячі сльози – **удаване, нещире співчуття до кого-небудь з приводу чого-небудь**
* 4. Як кіт наплакав – **дуже мало**
* 5. Як кішка з собакою – **постійно сваритись;**
  жити немирно

ЗАПАМ'ЯТАЙ!

Основні джерела українських фразеологізмів

Джерело	Приклад
Народна мова	*З голови до п'ят, водити за носа, теревені правити*
Біблія	*Співати Лазаря, терновий вінок, Хома невіруючий*
Античні джерела	*Альфа і омега, Танталові муки, крокодилячі сльози*
Прислів'я і приказки	*Лінивому все ніколи, літа пливуть, як вода*
Стійкі вирази, пов'язані із професією, певним фахом	*Грати першу скрипку, на ловця і звір біжить, де тонко, там і рветься*
Крилаті вислови видатних осіб	*Світ ловив мене , та не спіймав (Г. Сковорода). Бути чи не бути (У. Шекспір)*
Інші мови	*Хеппі енд (з англ.), се ля ві (з франц.), моменто морі (з лат.)*

Накресли в зошиті таблицю. Упиши в неї вибрані з речень фразеологізми, поясни значення кожного, визнач джерело походження

ФРАЗЕОЛОГІЗМ	ЗНАЧЕННЯ	ПОХОДЖЕННЯ

1. *Богуна ловити – що воду решетом носити.*
2. *Над кордоном тиша висне, мов дамоклів меч.*
3. *Там якісь проблеми, якісь таємниці. Правду кажуть, що в кожного – свій скелет у шафі.*
4. *Коли навкруги всі мовчать, письменники говорять езоповою мовою.*
5. *Щасти ж вам і не забувайте свою альма матер.*
6. *Усі на сім світі – і царята, і старчата – Адамові діти.*
7. *Як і скрізь, так і тут, не святі горшки ліплять.*
8. *План білими нитками шитий.*

Перевір себе

ФРАЗЕОЛОГІЗМ	ЗНАЧЕННЯ	ПОХОДЖЕННЯ
1. Воду решетом носити	*Виконувати марну роботу*	*Народні джерела*
2. Дамоклів меч	*Загроза, небезпека*	*Античність*
3. Скелет у шафі	*Сімейна таємниця*	*Іншомовного походження*
4. Езопова мова	*Алегорична, сповнена натяків мова*	*Античність*
5. Альма матер	*Мати-годувальниця*	*Іншомовного походження*
6. Адамові діти	*Людський рід*	*Біблія*
7. Не святі горшки ліплять	*За бажання можна навчитися будь-чого*	*Професійний вислів*
8. Білими нитками шито	*Нечесно, незграбно зроблено*	*Професійний вислів*

Переглянь мультфільм, створений твоїми ровесниками

Виконай тестові завдання

1. З якої міфології походять використані авторами крилаті вислови

☑ а) Грецької ☒ б) Римської ☒ в) Єгипетської

2. Хто такий Діоген?

☑ а)давньогрецький філософ ☒ б) верховний бог Олімпу

3. Яке значення фразеологізму троянський кінь

☒ а) мірило упередженості ☑ б) прихована небезпека

☒ в) смерть відомої людини

4. Установи відповідність між фразеологізмом і його значенням

1. дамоклів меч
2. гордіїв вузол
3. скринька Пандори
4. ріг достатку

А	Б	В	Г
А	Б	В	Г
А	Б	В	Г
А	Б	В	Г

А заплутана проблема

Б постійна небезпека

В символ багатства

Г містилище зла

5. Установи відповідність між фразеологізмом і його значенням

1. Співати дифірамби
2. Опинятися на сьомому небі
3. Осідлати Пегаса
4. Почистити Авгієві стайні

А	Б	В	Г

А стати поетом

Б бути щасливим

В зробити щось нереальне

Г вихваляти, славословити

Попрацюй творчо

Складі висловлення за змістом фразеологізму біблійного чи античного походження (на власний вибір).

Бажаю творчого натхнення!

Автор презентації -
Бевз Інна Олександрівна,
учитель української мови і літератури
спеціалізованої школи № 94
«Еллада»
Печерського району м. Києва